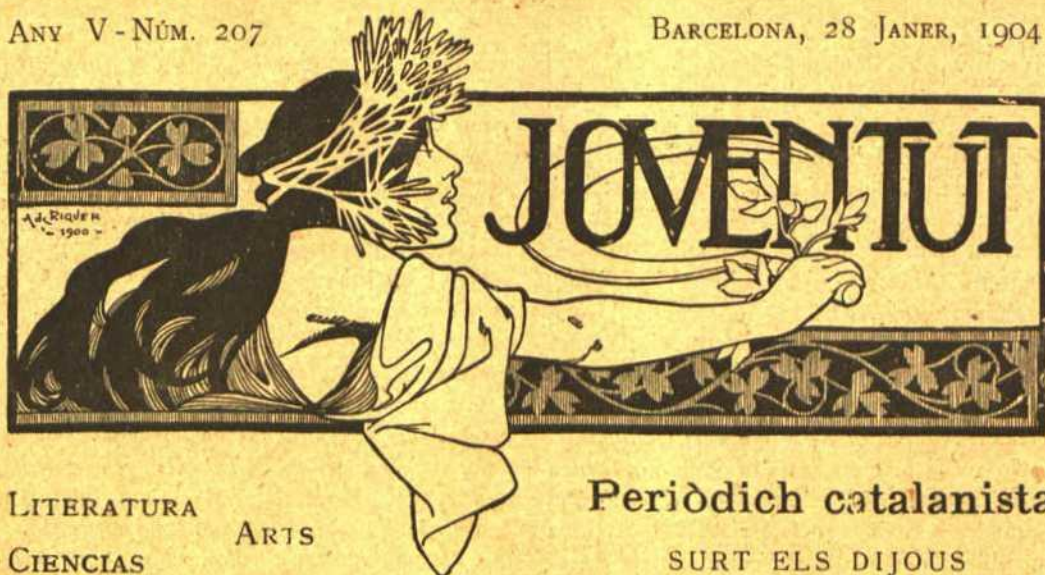

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »
» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Els dos defectes d'en Salmerón, per Rafel Vallès y Roderich. — «El descobriment de Madrid» per el doctor Schulze-Pfalz, per M. Servet (a) Raves. — Quatre mots més sobre'l «trust» universitari, per Arnau Martínez y Serinà. — Visió de carretera, per P. Martí y Peydro. — El guarda-agulles, per Xavier de Zengotita. — Del poble, per J. Delpont. — Els problemes de l'antologia grega, per R. Miquel y Planas. — El Còdic de la No-Lley, o el radical doctor Pastetas y el sopar de la marquesa intel·lectual, per F. Pujulà y Vallès. — La festa major de Barcelona, per Sebastià Junyent. — Sala-Parès, per idem. — Teatres, per Emili Tintorer. — Manifest de la «Unió Catalanista» (acabament). — Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall — Plech 6.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson. — Traducció catalana. — Plech 26.

ELS DOS DEFECTES D'EN SALMERÓN

Aprofitantme de la galanteria dels amichs de JOVENTUT, escrich las presents ratllas, destinadas a aclarir y desenrotllar un assumpto tot just apuntat, y encara incidentalment, en mon article publicat en el número 205, ab el titol de *La qüestió Nozaleda*. Recordava, en el passat article, un fet poch honorable de la historia politica del senyor Salmerón: el decret del 20 de juliol de 1873, en quin decret don Nicolau Salmerón y Alonso declarà superbament piratas als sublevats a Cartagena en nom de l'autonomia y de la federació.

Uns amichs meus, republicans unitaris, entusiastas d'en Salmerón (perque desconeixen sa historia) m'han reptat pels conceptes emesos en el número 205 d'aquest periòdich, acusantme del delict de exageració. Donchs bé: pera edificació de mos amichs unitaris farèm un xich d'història contemporània. Si en Salmerón ne resulta hipòcrita a més de superb, la culpa no serà meua sinó de la inflexibilitat de la mateixa historia.

No hay que abusar de la historia, digué en Villaverde, president de las Corts l'any 1903, al propi Salmerón, qui oblidant que la seva teulada era de vidre, llensava *maiestàtica-mente* pedras a la fràgil teulada monàrquica. No: *no hay que abusar de la historia*. Jo no n'abusaré, però n'usaré.

Constituhit l'Estat espanyol en República (1873), y observant els elements més radicals l'incumpliment, per part del poder, de las prometensas fetas en sentit federal, comensaren a donar senyals de descontent, iniciantse a Cartagena un moviment cantonal que devia pendre més tart extraordinaria importancia. Abandonà alashoras la presidencia del Poder Executiu l'ilustre filosof en Francisco Pi y Margall, única garantia pera'ls federals, y pujà a la presidencia del Poder

Executiu en Nicolau Salmerón. Ab aytal cambi la insurrecció s'estengué per Valencia, Murcia y Andalusia. Ja no era Cartagena la sola ciutat constituïda autònomament y disposada a federarse en virtut de pacte ab las altras regions del Estat: eran Valencia, Sevilla, Cádiz, Castelló, Alacant, Granada, Sagunto, Algeciras, Tarifa, San Fernando, Andújar, Ecija, Oriola, Torrevella, Loja, Béjar y altras de menor importancia, sublevantse aixis mateix a Cartagena's vaixells de guerra *Almansa*, *Vitoria*, *Méndez Núñez*, *Tetuán*, *Numancia* y *Fernando el Católico*.

No era la primera vegada que's sublevava la marina espanyola: l'any 1868 se sublevà la esquadra a Cádiz contra Isabel II; l'any 1872 se sublevà part d'ella al Ferrol, contra Amadeu I. Però ni en González Brabo ni en Ruiz Zorrilla, presidents respectius del ministeri en abdugas datas, tingueren la lluminosa idea que brillejà en el privilegiat cervell del filòsop krausista Salmerón. Aquest subjecte, avuy defensor de la marina espanyola contra *tirios y troyanos*; que cantà un himne dedicat als fugitius de Cavite; que vol fer (l'any de la picor o sigui quan torni a *presidir* (1) la *República española única e indivisible*) una esquadra formidable; aquest subjecte, repetixo, llensà contra's marins sublevats a Cartagena, al cap y a la fi tan marins com els altres, un insult terrible, un calificatiu infamant, fill de son esperit soperb y ahora impotent, tirànich, jacobí, absolutista, que no ha trobat may altras solucions que las solucions de la forsa!

Declarà en Salmerón que PERSEGUIRÀ AB MÉS RESOLUCIÓ ALS REPUBLICANS CANTONALS QUE ALS CARLINS, y el dia 20 de juliol de 1873 publicà contra's marins sublevats un decret a la *Gaceta*, compost de quatre articles precedits d'una *Exposición*. En l'article primer se declarava *piratas* als tripulants dels vaixells de guerra qu'hem esmentat anteriorment: en el segon s'autorisava als comandants dels vaixells de guerra de las potencias amigas d'Espanya pera capturar als vaixells espanyols y judicar als tripulants en concepte de piratas, reservantse'l govern central la propietat dels vaixells capturats. Els dos articles següents no tenen importancia pera la qüestió que'ns interessa: se limitan a declarar també piratas als qui segueixin la

conducta dels sublevats, y a fer constar que'l ministre de Marina queda encarregat d'executar el decret.

Aquest decret demostra'l temperament autoritari del filòsop (de segona mà) del *panenteisme*; demostra sa ignorancia y sa carencia de dots governativas. El distingit historiayre Enrich Vera y González, que rebé, al escriure sa obra *Pi y Margall y la política contemporánea*, las inspiracions directas del mateix Pi y Margall, hi diu textualment: «Hay errores que incapacitan a un político para seguir interviniendo en los destinos de su país; el decreto de 21 de Julio (1) es la patente de incapacidad política del señor Salmerón.» Y afegeix: «Esta declaración que exasperó a los intransigentes, indignó a los hombres de ideas más templadas y lanzó a la insurrección a muchos republicanos que de otra suerte no hubieran tomado parte en ella, HIRIÓ DE MUERTE A LA REPÚBLICA.» Vergonya eterna pera en Salmerón y pera's seus satèlits d'avuy! Vergonya eterna pera'l mal republicà, pera'l mal espanyol, pera'l polítich impotent, pera l'esperit superb y atrabiliari!

No volèm citar més opinions de republicans de bona fe condemnatorias del decret de trista recordansa. ¿Pera què? El mateix Morayta, republicà conservador, en sa *Historia de España*, volum IX, censura'l decret, tot reconeixent del seu punt de vista unitari estant la conveniencia dal mateix, dihent: «Pero era tan grave dejar estos buques a merced de la primera potencia marítima que quisiera apresarlos!...»

No para aquí la soperbia d'en Salmerón. Sentintse Cánovas del Castillo, respongué als qui tractavan de dominar la insurrecció mitjansant una amnistia: «¿Es conveniente, señores diputados, dar una amnistía a criminales que han comenzado por ultrajar vuestra representación, por desgarrar el seno de la patria y concluido por sembrar el terror y el espanto en nombre de la federación, SOBRE LAS CLASES CONSERVADORAS, SIN LAS CUALES ES IMPOSIBLE QUE NINGUNA INSTITUCIÓN SE ARRAIQUE, NI LA SOCIEDAD PROSPERE? (2)»

(1) El decret porta data del 20, però això no té importancia.

(2) Avuy que no té altre sosteniment que las masses obreras, en Salmerón ha variat molt, si no de pensar, d'enrahonar.

Conseqüència del decret de 20 de juliol, el vaixell alemany *Friedrich Karl* capturà tres vaixells espanyols, entregantlos després al govern anglès, qui en temps de la presidència d'en Castelar els restituí a Espanya. Y en Salmerón parla avuy de mals patriotas! Cal una imbecilitat a prova d'Ardids y Corominas pera pèndrel com "filosop auster y politich eminent.

He demostrat qu'en Salmerón es un esperit superb: ara demostraré qu'es un hipòcrita.

En Salmerón abandonà la presidència del Poder Executiu de la República, aprofitant una circumstància que li semblà bona pera caure ab certa dignitat, a tall de purità estantís y d'home científich incorruptible. En Salmerón s'havia declarat enemich de la pena de mort; aixís es que, haventse aprobat a primers de setembre un projecte de lley encaminat a restablir la pena de mort pera'ls delictes d'insubordinació militar, en Salmerón deixà l'enlayrat (e immerescut) lloch que ocupava. Ni Sòcrates, ni Plató, ni Cató d'Útica, ni l'emperador March Aureli podian arribar més amunt que'l pseudo filosof en dignitat, grandesa y elevació d'esperit. Però ¡oh miserias de la vida! Alhora que semblant acte realisava, en Salmerón aconsellà a la minoria que a sas ordres existia a la Cambra de Diputats que votés el projecte de lley. Encara més: en Salmerón ocupà immediatament de sa dimissió la presidència del Poder legislatiu, adherintse per aquest fet a la execució del projecte de lley de marras. Deixem la paraula a en Vera y González: «*Con anunciar en un discurso su disidencia personal y política con la extrema derecha respecto á aquel punto concreto (l'aprobació del projecte de lley), hubiera impuesto su resolución. Pero el presidente del Poder Ejecutivo encontró más cómodo ó más hábil hacer constar su disidencia personal, pero contrapesada con su adhesión política: realizó una vez más la teoría de las dos naturalezas, y fué, á la par, abolicionista como individuo, y cooperador de la mayoría en el restablecimiento de la pena de muerte, como jefe de fracción.*» La hipocresia d'en Salmerón resulta patentisada d'aquest fet, com del anterior ne resultà la soperbia.

Aquest es l'home a qui las masses republicanas han proclamat com *jefe único*, y a

quinas mans morirà l'Estat Espanyol si algun dia arriba a presidirne'ls destins.

Quedan, donchs, complaguts mos amichs unitaris, y poden meditar, si'ls hi sembla, las ratllas d'aquest modest article.

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

EL DESCUBRIMIENTO DE MADRID PER EL DOC- TOR SCHULZE - PFALZ

CRÍTICA PRIORIBIBLIOGRÁFICA (1)

Bona anyada se'ns presenta la del 2217 que tot just comensém, pera'ls aymants dels estudisarqueològichs, al poder registrar l'aparició d'un llibre com el del Dr. Schulze, del quin vaig a ocupar-me en el present escrit. No es que cregui en *agüeros* (com deyan els castellans) (2), emprò un fet d'aquesta mena es una bona senyal pera tots els qui'ns interesém en l'esclariment d'aquell boyrros període històrich que tancà la segona edat mitjana y obri al món els horitzons de la vera civilització.

El Dr. Schulze-Pfalz de Leipzig, no es pas un desconegut en els dominis de les ciències modernes. Investigador infadigable, a ses iniciatives principalment se degueren els treballs d'exploració realitzats en l'alta *meseta* centre ibèrica, quin resultat fou el descobriment de l'antiga capital hispànica. El fruyt d'aquestes investigacions el va condensar el sabi doctor en un primer volum (3) publicat fa dos anys; el llibre d'ara no es més que l'ampliació d'aquell ab els treballs més recents y ab el desenrotllament dels nous punts de vista qu'ofereix l'estudi de la qüestió (4).

Nombrosos eran els estudis que'l doctor Schulze portava fets quan se decidí a comensar del any 2213 a emprendre la exploració dels llocs ahont ell creya possible trobar els rastres de la ciutat castellana. En un capítol preliminar de son llibre fa l'autor el procés

(1) *La découverte de Madrid*, par le Dr. Schulze-Pfalz. 1 vol. in-4° de 240 pp. (Librairie «L'Avenç», Paris, 2217).

(2) Es de doldre que no s'hagi publicat encara el *Vocabulari del antich dialecte castellà*, que tants anys fa prepara l'estudiós Menéndez Pidal.

(3) *Madrid, ville abandonée du XIX siècle* 1 vol. in 4° de 120 pp. (Gauthier-Villars, Paris, 2114).

(4) Tinch entés que aviat sortirà a Barcinópolis la traducció esperanto d'aquest llibre, mes com sigui que les traduccions de can Maucí gosan desde temps inmemorial d'una fama especialíssima, el que no s'enteri del llibre per la edició original o per aquesta breu ressenya, s'exposarà a creure que llegeix la 32.000 edició del viatge de la *Stella Polare* refós ab les aventures del capità Hatteras.

dels seus treballs conduents a determinar els límits del antiquíssim estat hispànic y l'emplament de la capital, abandonada en ple segle xx y com desapareguda per complert d'entre les coses reals. Alguns fins arribaren a dir que probablement Madrid devia acabar per figurar al costat dels països imaginaris, com l'Eldorado, com Xauxa, o bé com els pobles no menys fantàstics de Liliput y Brobdignag per més que aquests tal volta puguin ab el temps ésser reconeguts en alguna tribu del hemisferi austral. Cal recordar que'ls escorcolls efectuats en el continent africà, sobre tot en l'espai comprès entre'l litoral del Riu d'Or y'ls límits primitius del Imperi del Sahara, no havian donat absolutament cap resultat, malgrat que tots els antecedents trets d'alguns escriptors del'època coincidien en establir la ciutat perduda en la regió susdita; al menys aixís s'havia interpretat lo que deya Quadrado (1): «*Internada en campos yermos y solitarios, á orillas de un arroyo más bien que río (Río de Oro) els castellans tot ho veyan de color de oro) sentada en desigual terreno y rodeada de aridez en un horizonte raso y monótono sin ser dilatado, tres siglos há que una villa gobierna la España y se engrandece á costa de las antiguas metrópolis de la monarquía.* Igualment se troba en un altre autor un xich posterior (2) lo següent ab referencia á la situació de Madrid: «*en un despoblado arenal (3), glacial en invierno, abrasado en verano, en cualquier tiempo desahuciable y pobre, y apartado de todas las vías por donde corre la vida del globo...*» Emprò de tot, lo que més havia contribuït a que les investigacions se duguessin vers regions apartades, es el document autèntic, un fragment del *Diari Català* del diumenge 4 de juliol de 1880, en el quin ja's troba aquest enigmàtic paràgraf (4): «*Es ben difícil saber quina distancia hi ha entre la cort d'Espanya y la capital de Catalunya.*»

Totes aquestes referencies, que's troban confirmades en altres escrits de Maragall, de Pujulà y Vallès y molts més, havian estat la causa de la inutilitat de les pesquises fetes pels sabis del segle xxii. Fou el propi doctor Schulze qui, estudiant un còdice del xix, el tractat de Geografia de Sidi Sebïo Corominas, moro barceloní, atinà en la possibilitat de que Madrid hagués existit en el centre inexplorat de la península ibèrica, per més que semblés estrany que desde tals llocs

poch coneguts s'hagués pogut governar un estat semicivilisat com la Espanya del segle xx. El resultat de les investigacions ha sigut afirmatiu y ha servit pera comprovar que efectivament un poble regit desde allí may hauria pogut assolir més que un estat de civilisació molt relatiu.

En el següent capítol de l'obra's refereixen d'una manera altament suggestiva, sens abandonar però els termes de la veritat històrica més rigorosa, les causes de la decadència espanyola y les vicissituds per les quines després del total desmembrament colonial (1) devallà a sa definitiva ruïna l'anomenada *patria del Cid* (2); aleshores fou abandonada als óssos y demés besties fieres la qu'havia estat vila del ós y de les besties cortisanes, emprò no com Pompeya a seguit del gros cataclisme, sinó tranquil·lament, ab aquell estoicisme musulmà qu'explica les heroïques gestes cantades per Tirteu en ses odes (3).

Aquí s'expressa'l Dr. Schulze-Pfalz ab una intuïció admirable filla de sos coneixements profunds sobre l'època y lloch en que's desenrotllaren els fets. «*Madrid est tout l'opposé de Pompei. Dans l'ensevelissement de celle-ci on contemple la chute grandiose du géant frappé de la foudre. Madrid, au contraire, tombe lentement, lâchement, comme un gueux misérable que sa dégradation laisse indifférent et qui, par une aberration inconcevable, semble ressentir une certaine fierté et comme une jouissance morbide à présider à son propre abaissement que, par une ironie inconsciente, il qualifie de «regeneration...»*» (4).

Y més endavant encara (5) diu aixís: «*Ce furent d'abord les ouvriers de l'idée qui abandonnèrent un lieu où leur effort n'était plus apprécié; à leur tour, les ouvriers manuels durent quitter une ville où leur existence devenait précaire puisque leur action ne trouvait plus rien sur quoi s'exercer. Il ne resta là que des «arrimaos», des «cesantes» (6) qui s'accablaient mutuellement de leurs formidables «coups de sabres». Quelle fut la durée de cette étrange agonie? Nul ne le saura jamais; mes les tableaux du Prado, délaissés et recouverts d'une épaisse et ignominieuse couche de crasse furent les témoins muets de cette bacchanale macabre.*»

(1) *Recuerdos y Tristesas de España. Castilla la Nueva*, vol. I, cap. I.—(Barcelona 184...)

(2) *La Capital de España*, por G. Reparaz.—(Barcelona, Janer, 1904).

(3) Convé no oblidar que'l Sahara se feu habitable mercés al esforç del primer emperador el gran Lebaudy, en el segle xx.

(4) Biblioteca-Museu-Oliva, de Miropeix, número 38.647 de la secció d'incunables.

(1) Montero-Rios. — *El pau de París*, (Babia, 1898).

(2) Un aventurer que havia trobat l'enginy molt avans que'ls Humbert, de ferse deixar quartos demunt d'una caixa tancada encara que buyda.

(3) *La mort de Kadi*.

(4) Pàg. 42.

(5) Pàg. 47.

(6) No se sab pel cert el valor d'aquests dos noms. Probablement se tractaria de dues fraccions locals com els capuletti y montechi, els guelfes y gibelins (no gòlfs y girondins com ha dit en Marsillach), els licèistes y cruzados, els butifarres y xuetes, els perdidos y cucutayres, etc.

No tinc temps d'analitzar detingudament tot el llibre, que conté ensenyances de primer ordre tant en el concepte científic com en el que podriam dirne polític o social. És interessant la detallada explicació que fa l'autor del viatge d'exploració seguint les noves orientacions del mateix Schulze-Pfalz, y per fi la troballa de la ciutat, abandonada desde prop de dos segles. Se comprèn qu'en aquest relativament curt espai tot recort de Madrid s'hagués esborrat; els fugitius no tenien per què recordar-se de la miseria que deixaven si no era pel propòsit de no tornarhi may més, y, en quant als habitants de les encontrades del litoral ibèric, no devien sentir més que despreci envers la ciutat privilegiada causa eficient de llur ominós y perllongat esclavatge.

Les exploracions dins de Madrid que s'estàn portant a cap sense treva (y que duraran ben segur uns quants anys per les dificultats del treball en aquell clima y demunt d'una terra ja qualificada per l'Almirall de terra d'*escudelles*) reservan a l'arqueologia les més inesperades revelacions. El Dr. Schulze parla ab admiració d'un lloch de la *urbs matritensis* abont suposa que's reunia'l govern. De forma circular, ab multiud de llocs tot al entorn (a estil del colosseu de Roma), ostenta en la part del defora l'estrany lema PLAZA DE TOROS; no s'ha pogut esbrinar encara el sentit d'aquests mots. També s'ha reconegut la situació del que s'anomenava EL RETIRO y ahont se creu que's duya a la gent inútil, que, a judicar per la extensió del lloch, devia ésser molta, y aixís sembla comprobarho la referencia d'una crònica del temps (1) que diu com en l'any 1903 hi entraren divuyt *ex ministros*, y com en els dos anys de la República (1905 y 1906) hi feren cap fins a setanta sis *ex-presidents* (2). No's diu si pera entrar allí dins s'exigia avans deixar-se escorcollar.

El llibre del Dr. Schulze conté una errada transcendental al fer conjectures sobre un personatge apelat Coria, de qui s'ha trobat el retrat fet d'en Velázquez y ademés el monument funerari. Mes això darrer no's basa més qu'en la reconstitució, feta pel sabi alemany, de la inscripció trossejada del monument. Ell la interpreta per CARO CORIA, això es, «estimat o apreciat Coria» com expressió de la estima que meresqué'l tal personatge. Jo crech que això es equivocat del tot, si bé per avuy no tinc prous datos pera establir una nova hipòtesis.

M. SERVET (A) RAVES

QUATRE MOTS MES SOBRE EL TRUST UNIVERSITARI

Don Llorens Benito sembla que's va cremar per lo que li deyam en el penultim número de JOVENTUT, y segons noticias fidedignas, dias enrera en la càtedra de Dret Mercantil va respondre a la seva manera a alguns dels càrrechs que li dirigiam, y va manifestar que no atinava qui podia ésser l'autor de *tamaños ataques*. Que no s'apuri el senyor Benito, que ja li refrescarem la memoria. L'autor es un que va tenir l'hora tonta de comensar la carrera de Dret, y la paciència y el valor heroich d'acabarla (que paciència y heroisme's necessitan pera cursar aquesta carrera en nostra Universitat), y per lo tant, fa cosa de dos anys, fou deixeble del senyor Benito. Era aquell curs en que'l senyor Benito va fer aquella planxa dels *Estados Extensos*.

Y com suposém que nostres llegidors estaràn intrigats per saber qu'es això dels *Estados Extensos*, ens creyém obligats a dirne quatre mots.

Era'l curs universitari de 1901 a 1902, y quan, seguint el decurs de sas explicacions, arribà'l senyor Benito al punt de la seva obra en que tracta de la legislació mercantil italiana, en quin punt parla del *Código de los Estados Extensos*, un alumne seu, carregat de bona fe, li preguntà quins eran aqueixos Estats *Extensos*, y el senyor Benito (demostrant que'ls *intelectuals trustistas* devedgadas parlan de lo que no entenen) respongué... QUE NO HO SABÍAM...

L'alumne esmentat era tafaer, y volent satisfer la seva curiositat, escrigué sobre'l particular al professor italià Vidari, qui li contestà que'l tal Còdich serja tal volta'l dels antichs Estats de la casa d'Esté. L'alumne va comunicar la contesta d'en Vidari al senyor Benito, y el senyor Benito, a son torn, va comunicarho a la classe ab tota solemnitat.

De tot lo qual se'n deduheix: primerament, que'l vis-rector de la Universitat de Barcelona y catedràtic de la Facultat de Dret, don Llorens Benito, es un'àliga en Dret Mercantil; y en segon lloch, que'l bon senyor devia escriure la seva obra *inspirantse* en algun autor italià que parlaria dels *Stati*

(1) *Manual de los Novelas arduas madrileños por el cronista D. Mariano de Cavia, académico de la Violeta.*

(2) Els *ex-libristes* eran gent d'altra mena y els duyan tots a Leganés, lloch no descubert encara.

Estensi, y ell, ab l'aplóm y la tranquil·litat característichs dels intellectuals publicitaris, va ficar els peus a la galleda y va traduhir *Stati Estensi* per *Estados Extensos*, creyentse, sens dubte, que's tractava d'uns països de gran extensió... *tal vez* de la Siberia, o de las Pampas!

Y que no vulgui dissimular el senyor Benito aquesta planxa històrich-geogràfica, perque allavors demostraria que desconeix en absolut las reglas gramaticals de la llengua

castellana, que disposan qu'en casos com el present, al referirse als Estats de la casa d'Este, se digui y s'escrigui *ESTADOS ESTENSES*, y may de la vida *ESTADOS EXTENSOS*, com escriu *nada menos* que don Llorens Benito, un *pensador profundo honra del profesorado español*, un futur *Brahman* d'Oviedo, una probable *piràmide* de la Universitat Central.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

VISIO DE CARRETERA

Partin en dos el poble, allargassada,
interminable, en l'horitzó perdentse
sos límits somniadors, com serp enorme
s'estén la carretera:
grisa, esblaymada en las jornadas tristas,
amarada de sol en las alegras.

Amunt y avall, serens, impertorbables,
els pobres vianants arreu la creuhan,
una mà al bastó amich, la testa còta
—que sols s'enlayra per sotjar el terme
ab ulls esperansats, — y enllà s'esfuman,
sempre envoltantlos una pòls mateixa.

Ni un esguart compassiu els acompaya,
ni un trist mot de consol; y van y venen
atrèts per un afany irresistible,
boy conformats ab el destí que'ls mena.

Si senten sed o gana,
si'ls atueix el fret o'l sol els crema,
ells passen afanyosos,
mitj amagant sas penas,
per devant dels portals, hont els noys jugan
vigilats per llurs mares amatentas.

Y allavoras els sobta l'anyoransa
del goig d'una familia que no tenen.
Mes ells, tristos, segueixen fent sa via
al llarch de la polsosa carretera,
sota un cel rialler o ab vesta grisa;
y al lluny del lluny se perden,
una mà al bastó amich, la testa còta,
emboicallats entre la pòls que' aixecan!...

P. MARTÍ Y PEYDRO

EL GUARDA-AGULLAS

El guarda-agullas, contemplant la via
que al seu devant camps a través s'allarga,
sent un desitj que tot el cor li embarga.
Quí pogués viatjar! Si ell podía,
la vida no li fóra tan amarga!

Si fos molt rich, o bé possehís terras,
o tingués algún hort o alguna vaca,
no s'estaria pas com una estaca
clavat allà, entre mitj de aquellas serras
hont no hi ha més casal que sa barraca.

Que sería felís si pogués viure
lo mateix que l'aucell que a cops escolta
quan xiscant passa per la immensa volta
y sens may aturarse vola lliure
a nous països, a nous mons tal volta!...

Mes no es això lo que'l Destí li mana:
ell voldria deixar aquella plana,
y'n té'l desitj, però no'n té esperansa...
Un xiscle llarch li diu que'l tren s'atansa,
y allà a n'el lluny ovira una fumera...
Ab el plor en els ulls y la mà lassa
el guarda-agullas alsa la bandera
y el tren per devant seu ab furia passa...

XAVIER DE ZENGOTITA

DEL POBLE

(ROSSELLONÈS)

—Lo dia de cap d'any si que me'n passà una de bona.

—Y això, ¿què te va arribar?

—Me'n vaig fer un duró; per la paga la Marieta me va embrassar, y vaig tenir una hora de retràs a cà'l meu padri.

—Are are! y còm te va anar tot això!

—Mira: envers dues hores de tarde me passejavi per la plassa Arago. Feya bo s'estar al sòl. Lo cel era mitj blanquinós, y darrera lo Pont de Guerra lo Canigò saillia carregat de neu de cap a peus. Un bonich nevàs hi havia caygut entre nit; les fades de Balatj y de Cadi ja devian haver sardanejat per aquelles piques...

Tot d'una veig a venir una dòna, jove, de cara rosada y cabells rossos, ab uns ulls blaus que li feyan una mirada tan dolsa!... Era vestida senzill, y se veyà que casi s'aver-gonyia de passar demès de la gent endiu-menjada. Mes lo séu anar, la seua mirada, me semblà que me revenian. Si, coneixia aqueixa dòna, per més que no l'hagués vista desde temps... Si, era la Marieta!... la Marieta de cà la Magipa... Feya una colla d'anys, nos haviam estat pel mateix carrer del Angel... Era, allavors, una minyoneta d'allò més guapet y aixurit.

Quan va ésser al meu devant:

—M'escusarà—li dich:—¿no es vostè...?

—¿Còm diu?

—¿Vostè no es... la Marieta?

—Si: ¿per què?

—¿Que me coneix pas més? Temps ha vostè s'estava a cà la Magina, ¿se'n recorda?

—Si, qu'ho es; mes are m'hi estich pas més.

—Ah!... ¿y què fa?

—Miri, poca cosa, lo que puch: faig feynes al mati, y a la tarde, si'n trobi, cusi o vaig a rentar.

—Mare de Deu! ¿y què li ha passat?

—Primer, mon pare se va morir; després, lo meu home se va menjar los sous que teniam; y are som sola ab la meua mare.

—Ay, pobreta! ¿Y aquell bé que teniau cap a Caramany?

—Miri, la meua mare, pera trobar unos 200 franchs que nos calian pera un deute del meu home, se va vendre aqueix bé per cinch

anys; ho es que'l podèm rescatar, mes ¿hont trobarèm, are, unos 200 franchs?

—Maria Santissima, quines penes! ¿Y què fa ta mare?

—Per vella que sigui es criada a n'una casa de la vila.

—¿Y te treuhs de comptes, al menos?

—Aixis-xis; quan som pagat la renda de casa y passat un poch a per tot, un cop o l'altre me'n vaig al llit casi sense sopar.

—Mare de Deu, mare de Deu! ¿Això te passa, manyaga?—

Y la Marieta abaixava'ls ulls, y a mi me feya una fonda pena tot allò que me deya.

—Ja qu'es lo primer del any—li dich,—te pagui un turró: ¿vols?—

Y me la vaig enrossegat cap a n'una pastisseria, a la vora del Pont d'En Vestit.

Vaig demanar turró de vellanes.

—¿T'agradarà aqueix?—li vaig demanar.

—Si. Me pensavi pas d'en menjar d'avuy.—

Y s'empassava aquells bossins de turró qu'era d'un pler. Qui sab si havia dinat, pobreta!

Jo tot just ne vaig tastar; tenia lo cor nuat, y l'estómach me se prenia.

Begut un tragó de vi, tornarem a saïllar al carrer.

—Y per sopar anit, y per demà mati ¿còm ho faràs?

—No sé; me pagaràn la mesada de les feynes fòra la setmana entrant, lo 5 o'l 6 del mes.

—Mare de Deu!... Té, manyaga.—

Y li vaig posar una pessa a la mà.

M'espià, tota sorpresa.

—Y per la paga ¿me feries un petó?—

Mentres que un rotlló de minyons y de ninetes s'embrassavan per l'altre cantó tot en cridant «Per molts anys», ella, sense dir cap paraula de res, me va fer també una embrassada.

Quina galta més rosada, y quina boca més dolsa me semblà que tenia la Marieta!

Y no'ns varem anar cada un pel seu band. Pobre manyagua!

—

Aixis m'ho ha contat lo meu amich En Lluís Pellissier. La veu li tremolava. Jo també me vaig sentir una premida al estómach, y vaig pensar: «Pobre Marieta!»

J. DELPONT

ELS PROBLEMES DE L'ANTOLOGIA GREGA

posats en versos catalans per R. MIQUEL Y PLANAS

III

AMOR Y LAS MUSAS

(Anonim)

Cipris trobà al Amor tot trist y concirós.
—¿Quina es, fill meu—va dirli—la causa de ta pena?
—Las Musas qu'he trobadas del Helicó a redós
las pomas m'han furtadas de ma cistella plena.
Clió se-me'n ha endudas una cinquena part;
un dotzau més Euterpe; la divina Talia
n'ha presas un octau; un setè Polimnia;
Melpòmene el vintau y Terpsicore'l quart.
Erato y Urania a llur torn amatentas,
per trenta y per cent vint han pres part al pillatge,
afegintshi Calfope, me'n ha presas tres centas;
y jo, que per cercarlas havia fet el viatge,
sols ab cinquanta pomas com pots veure he quedat,
que són las que las deuses per verdas m'han deixat (1).

IV

ELS BOUS D'AUGÍAS

(Anonim)

Alcides el fersut al poderós Augías
el nombre de sos bous un jorn va preguntar:
—Als marges del Alfeu una meytat s'abeuran—
el rey li contestà.
—Una vuytena part de Saturno al bell cim
he manat que'ls duguessin a pasturar fa poch;
una dotzena part de mon remat se troba

(1) Antologia XIV, 3. La resolució, similar a la dels dos problemes precedents, es aquesta:

$$\frac{x}{5} + \frac{x}{12} + \frac{x}{8} + \frac{x}{7} + \frac{x}{20} + \frac{x}{4} + 500 = x$$

de la que'n resulta:

$$x = 3.360 \text{ pomas.}$$

de Taraxippa al lloch.

Una vintena part els tinch a vora d'Elis;
una trentena part als prats d'Arcadia són,
y altres cinquanta caps, de mon remat els últims,
pots veure a mon entorn.—

Hèrcules, el fersut, va treure'l compte al acte
portantse la mà al front (1).

V

LA LLANTIA Y LA CLEPSIDRA

(Anonim)

Diàleg de la llantia y la clepsidra
trelladat de la grega Antologia:
—Oh tu qui fas el compte de las horas,
¿quántas del matí ensà'n tens de comptadas?
—Ne mancan per la nit dos cops dos tersos
de las que duch fins ara assenyaladas (2).

(1) Antologia XIV, 4. Resolguis la equació següent:

$$\frac{x}{2} + \frac{x}{8} + \frac{x}{12} + \frac{x}{20} + \frac{x}{30} + 50 = x$$

y s'obindrà:

$$x = 240 \text{ bous.}$$

(2) Antologia; XIV, 6. Cal advertir que'ls grechs dividian la jornada en 12 horas, comptadas desde la sortida fins a la posta del sol. Anomenant x la part del dia ja transcorreguda, tindrem la equació següent:

$$x + \frac{4x}{3} = 12$$

y un cop resolta:

$$x = 5 \frac{1}{7} \text{ horas transcorregudas}$$

y per lo tant, la diferencia fins a 12, que són:

$$6 \frac{6}{7} \text{ horas,}$$

las que mancan transcorre fins la nit.

EL CODICH DE LA NO-LLEY

o

EL RADICAL DOCTOR PASTETAS

y

EL SOPAR DE LA MARQUESA INTELECTUAL

Feya ben bé una hora qu'havien servit el café, que'ls cavallers havian assaborit els *habanos* ab l'aquiescència de las damas, y que s'havien pres las copetas. Una mena de boyra d'ensopiment s'estenia per sobre'ls caps dels invitats al sopar que la marquesa del Lliri havia donat com tenia per costum cada primer de mes. La conversa s'esllanguia, l'*esprit* comensava a manca; s'insinuà una discussió sobre'ls quadros de l'Urgell y d'en Tamburini y sobre'l socialisme de l'Església, (no en Pau, el Nasi); una baronesa jova va insinuar un badall, y l'animació, deixant d'ésser general, s'anà apagant de mica en mica, dividintse pels grups.

—Doctor Pastetas—va dir un senyor de mitja edat, dirigintse a un vell demacrat que duya sobre'l nas dos jochs d'ulleras:—Doctor Pastetas, continsen alguna de las sevas.

—Si, si, que conti, que contil—va fer tothom, apoyant sa demanda ab moviments tots endressats cap al vell.

Aquest feu una rialleta, se llevà'l primer joch d'ulleras, las aixugà; se llevà'l segon joch y las aixugà també, sempre ab els ulls cluchats; després se colocà primer el joch d'ulleras que s'havia tret darrer, y segon el que s'havia tret primer; obri'ls ulls enlayrant las cellas, y estenent una mirada circular per sobre l'auditori, feu un'altra rialleta y digué, en mitj d'un silenci sepulcral:

—Malgrat mon cap sigui cubert de cabells blanchs, puch assegurarlos hi qu'això que'ls contaré may ho he contat: vostès són els primers que se'n enteran.

Farà uns deu anys que jo vaig ésser presa, com tots els homes d'estudi, de las ideas radicals. Amich de la veritat, no'm feya por, portés lo que portés en son si, y l'acceptava aixis que's presentava a mos ulls. En els llibres, en las revistas, en la premsa, y per mas observacions particulars, havia concluhit que la societat moderna no tenia rahó d'ésser. Més ben dit, que la societat moderna era digna continuadora de l'antiga, y que

calia anar vers una societat *des-socialisada*. Lluny de mi el radicalisme que s'atura en la llibertat social, en la igualtat, en el dret de rebre un telègrama que ningú llegeixi y una postal que llegeixi tothom; es a dir, el meu radicalisme no s'aturava en els drets del individu, perque, home de ciencia y radical de debò, sabia molt bé que tot Dret porta aparellada la idea de Dever, y qu'es un absurd aquella llibertat que s'afirma negant la d'un altre. El meu radicalisme consistia en voler esborrar toda idea anterior pera facilitar la tasca d'entendres, y en esborrar tota lley y tot còdich pera facilitar la tasca d'esborrar la *pre-idea*. De deducció en deducció, havia arribat a comprendre que sols els còdichs són la rêmora del progrés: ells lligan, oprimeixen y jutjan els actes d'un temps ab judicis de temps anteriors.

Un cop vaig arribar aquí en el camí de mas divagacions, no vaig voler aturarme. Soch, avans que res, un *pràctic*, y vaig creure que *devia* destinar ma existencia a trobar la manera d'esborrar la idea del *dever*.

Tres anys vaig passar rumiant. A la fi d'aquest tres anys vaig concebir la idea de que'l trajo era la clau del problema, que'ls animals no tenian còdich perque anavan nus, y que, abolint els trajos, s'entraria de ple en la societat perfecta, això es, en la societat *des-socialisada*. ¿Me comprenen? Imaginínse una substancia, un vapor, uns raigs elèctrics de qualsevol lletra, que fonguin tot teixit y tot cuyro mort, y diguinme ahont va a parar la forsa moral de tota mena de funcionaris y classes, la confusió que s'operaria entre'ls que tenen el *trust* (y permettin-me que usi aquesta paraula perque està de moda) de governar no coneixentse per sas llureyas, y fassinme'l favor de dirme qui seria tan cándit pera deixar-se dur a Sant Felip Neri per un home sense cap distintiu malgrat ostentés molts pels y senyals.

Donchs aquesta substancia jo la vaig trobar.—

Al arribar aquí, el vell doctor Pastetas polsà, estornudà, se mocà, repetí'l joch dels jochs d'ulleras, y posantse a to, tossi y continuà:

—Vaig anar a establir el meu laboratori a Gerona, ciutat ahont (per ésser morta y sols tenirhi la vida'ls morts) no s'hi senten sinó

campanas, y lloch per son silenci *campanudo* a propòsit pera l'estudi. Als tres mesos vaig trobar la substancia: una mena de cànfora, de la que un sol gram era suficient pera fondre tot teixit y cuyro mort d'un kilòmetre quadrat al entorn. Trobarla y quedar despullat, va ésser tot hu. No'm quedà a sobre sinó una cadeneta ab una medalla, regalo de la meua avia, objecte que'm vaig llevar pera no ésser irreverent, y las ulleras que portava. La pressa que'm vaig donar a disoldre la cànfora disolventa va evitar que la cosa s'esbombés avans de temps. En el barri, segons vaig saber al dia següent, no va quedar despullat sinó un flequer vehi que ja hi anava quasi.

Aplicar l'invent fou lo primer que se m'ocorregué; però després vaig creure que devia isolar la ciutat pera evitarli tota infecció a mida qu'evolucionés, pera impedir que hi arribés ningú de fóra. Pera ferho vaig anar tantejant el medi, fins que'l vaig trobar. Tallar las comunicacions no'm convenia, pera no caure baix la sanció dels còdichs que m'hauria aplicat la gent encara vestida. Altrament, hi hauria arribat gent a peu o ab vehiculs diferents, y no hauria sortit ab la meua. Vaig adoptar el procediment de la prempsa que cap còdich castiga: vaig enviar mil telègramas anunciant que s'havia declarat el còlera, la verola y el tifus a Girona. Ningú ho va dubtar, però seguí arribanthi gent. N'envià mil més dihent que a aquella ciutat feyan anar a missa per forsa; y sense dubtarho tampoch ningú, seguí arribanthi gent. Ne vaig enviar una dotzena afirmant qu'en Franquet y Serra llegia versos a Plassa, y desd'aquell dia no hi va arribar ningú més.

Isolada la ciutat, li vaig pendre la mida, vaig distribuhir equitativament tants grams de la cànfora com kilòmetres quadrats comptava... y demanin!

L'escàndol fou tan gros, que ni se'n té memoria. Tots els que's trobavan dormint en catre's badaren el cap al fondres la tela. N'hi hagué una de corre-cuyta cap a las casas, qu'es impossible descriureho. Els morts se comptaren per centenars. Que pulmonias, que cops d'ayre, que refredats: era'l quènto de may acabar.

«Millor!»—me deya jo.—«Tots els febles no poden pertànyer a la nova societat!»

Passat el primer moment de trasbals, la gent pronuncià'l *què hi hem de fer!* clàssich, y's llessà al carrer. Els metges, no podent receptor flassadas, receptavan banys pera enfortir el cos y avesarlo a la temperatura del ambient. Això y la vergonya individual feren del home peninsular en aquell tros de terror, un animal net.

Llensada al carrer la gent per necessitat, sembla mentida còm deixà de banda una pila de preocupacions humanas. Semblava que may s'hagués conegut això que'n diuhem pudor (en el sentit moral; en l'altre, ja he parlat dels banys), bonas formas (també morals; las altrás... pse! tant de temps d'oprimirlas, ¿ahont se vol trobar un grech?), recatament, etc., etc. Y lo més curiós es que la moralitat havia guanyat més tèrrer en pochs moments en l'ànim dels ciutadans, que no haurian lograt tres anys de suscripció al *Brusi*.

No ho dich per'alabarme, sinó pera fer constar la veritat. Durant dos mesos que vaig anar escampant la cànfora, no's va poder aplicar una sola lley. Ningú volia reconeixre a l'autoritat. Fosos els distintius, fos el dever. La meua idea havia sigut coronada per l'èxit. Y el poble, posat en un medi ambient a propòsit, s'havia arribat a compenetrar tant de *la cosa*, que parlava de la lley ab horror. Tal fou el que li arribà a tenir, que un dia, reunits tots els ciutadans a la Devesa, acordaren, pera que jamay ningú pogués intentar ni parlar tan sols de la lley, redactar el *Còdich de la No-Lley*. Y aixís ho feren.

Al jorn següent no vaig distribuhir la cànfora. Vaig enviar milions de telègramas, (tots se necessitavan pera esborrar la mala noticia) dihent que no éra cert lo de la lectura dels versos d'en Franquet. Tornà a arribar gent a la ciutat, tornaren a cubrirse las nuestas, y d'aquella feta sols ne queda un rècord amarch pera la meua vanitat de sabi. Jo havia pensat en tot al aplicar l'invent, en tot menys en l'atavisme humà!—

El vell sabi emmudi, y sos ulls deixaren colar dugas llàgrimas qu'entelaren els cristalls de sas ulleras. El senyor de mitja edat, emocionat, digué:

—Còm! Y no es possible fer res per la humanitat?

—Sí: un remey hi ha—respongué'l doctor

Pastetas,—y aquest està en las mans de tots.

—Que'l digui, que'l digui!—exclamaren tots els convidats aixecantse de llurs cadiras.

Y el doctor Pastetas, després d'aixugarse las ulleras y els ulls ab un cayre del moador, terminà ab veu profunda, tant de sabi com de profeta:

—No's descuydin, cada dia quan se llevan, de donar corda al rellotge.—

F. PUJULÀ Y VALLÈS

LA FESTA MAJOR DE BARCELONA

Fa temps que's parla de canviar la data en que nostra ciutat celebra la seva festa major. Y alguns han suposat que seria millor celebrar-la pel *Corpus* que per la Mare de Deu de la Mercè.

Las festas majors aplicadas a las ciutats grans sempre resultan exòticas; la prova es que'ns hem oblidat molts anys d'honorar ab festas a la segona patrona de Barcelòna, y els anys que s'ha probat s'han omplert els carrers de xabacanadas, y la excelsa patrona, justament indignada, ha ruixat la ciutat qu'està baix sa advocació ab abundants regalims d'aygua celestial.

Mes alguns han sospitat, y potser ab rahó, que si no's feya la festa seguidament, y si quan se feya li tocava'l contratemps de la pluja, era porque's celebrava a la tardor, quan el jorn s'escurra, quan la naturalesa's posa trista, quan comensan a groguejar las fullas y están en son lloch las tamborinadas y xáfecs precursors del hivern.

Y s'ha pensat en traslladar la celebració de las festas als dias del *Corpus*, que s'escáu a últims de maig o a primers de juny. Sens dubte que sempre es millor època del any que a últims de setembre, si sols mirèm el temps favorable, però'ns sembla qu'en la elecció no s'ha estat encertat: per ésser el *Corpus* festa movable; per escaures cap a la fi de la primavera, quan la calor ja comensa a apretar; per trobarse la gent del camp en la feyna de la sega; per haverhi durant el mes de juny festa major en 59 pobles de Catalunya y fira en uns 18, (molts menys em-

però que las que tenen lloch en el mes de setembre, en el que celebran festa major uns 173 pobles y fira uns 53). Apart de que pel setembre's troban els pagesos atrafegats ab las feynas de la brema.

Y ja tenim dividits els parers dels industrials y botiguers d'aquesta ciutat que volen, com es natural, treure bon profit de las festas; y alguns d'ells aixecan una instancia a la *Comisión de Gobernación* pera que continhin fentse pel setembre; y altres, els del *Fomento Festival Barcelonés, sociedad propagandista de festejos*, segons crech, partidaris del mes de juny, dirigeixen una comunicació a las corporacions de caràcter econòmic, mercantil o industrial, pera que la ilusttrin sobre aquest punt a causa d'haver sorgit diferencias d'opinió entre dita societat y altres entitats, qual cooperació s'havia reclamat.

La qüestió, donchs, està posada en el terreny mesquí, però ineludible, de la conveniència, buscantse l'època del any més favorable pera que las festas siguin profitosas als interessos del comerç y de la industria.

Al sant patró o patrona en honor de qui's volen celebrar las festas ningú li demana parer ni permis, y's descarta d'ellas tot idealisme pera pensar sols en l'interès mercantil.

Si fossim cridats a donar parer, no foram partidaris de celebrar las festas ni pel juny ni pel setembre. Ens decantaríam a celebrarlas en plena primavera, per la festivitat de *Sant Jordi*, gloriós patró de Catalunya.

May com en aquells dias té nostra ciutat un ayre més alegre. Apar que ab la primavera s'aixampli el cor pera omplirse de joya y d'esperansa; las flors abundan per tot, y la temperatura may es tan agradable; el pagès té molt pocas feynas de conreu: ni segas ni bremas el portan preocupat, y pot molt bé disposar de quatre o cinch dias pera xalarse en la capital.

No s'escauen firas ni festas majors a fóra, o són molt escassas. Es el temps que prefeixen els estrangers pera viatjar, y es sens dubte'l temps en que Barcelona presenta un aspecte més rioler y més simpàtic.

No hi ha l'inconvenient de que s'escauguin espectacles profans, balls y cavalcadas al mateix temps que las solemniais professons del *Corpus*, que per si solas ja donan prou

relleu a la festivitât; ni l'inconvenient de que molts famílias barceloninas siguin encara a estiuhejar com succeheix per la Mercé, temps en que, molts anys, encara fa calor y no poden deixar el tractament bon nombre de malalts lleus que necessitan determinadas ayguas medicinals que tenen sas temporadas precisament pel juny y pel setembre.

Al mateix temps s'escâu *Sant Jordi* en època propícia pera fer batallas de flors, y a propòsit pera celebrar exposicions de Bel·las Arts y d'Indústrias Artísticas.

A totes aquestas rahons, que són tan sols d'ordre material y que s'han d'aduhir pera tenir en compte els ditxosos interessos de la indústria y el comerç, sobrepujan las rahons d'ordre sentimental, puig el sant cavaller, ademés de sa representació religiosa, té sa gloriosa llegenda que'l fa apareixe desde el principi de la edat mitja deslliurant la ignocència, la virtut y la bellesa de las urpas del esperit del mal simbolisat en el monstruós dragó.

Es, ademés, el patró de Catalunya, y avuy dia simbolisa ab son caràcter llegendari las més ardentes aspiracions de la nació. Festejant la diada del celestial capdill, la gran capital convertiria sa festa en la festa major de tota la regió catalana.

La Unió Catalanista, la Lliga Regionalista, y totes las societats y periòdichs adictes a la causa, deurian patrocinar aquesta festa nacional.

Dubtem que's pugui trobar altra festa més a propòsit per l'ideal que representa y per lo favorable y hermós de la estació, que facilitaria en gran manera l'afluència de forasters a la ciutat. Per totes las rahons aduhidas la recomanem ab calor als consellers regionalistas de nostre Ajuntament. Fassin ells lo que puguin en bé del gran *Sant Jordi*, que no creyem que hi tinguin res que dir comerciants ni botiguers, per més que no fos en cap botiga ahont *Sant Jordi* atengués a sa indumentaria, puig com a bon cavaller anava vestit de ferro.

Mes si la festa major de Barcelona depèn única y exclusivament de la iniciativa dels comerciants y els botiguers; si el caràcter patriòtic y artístic ab que sempre se la vol revestir no es més que un pretext, en aquest cas ja no advoco per *Sant Jordi*. Sant per

sant, y tota vegada que pera las festas majors sempre se'n tria un, jo proposaria que triessin a Sant Dimas.

Y estich segur que a molts comerciants els agradaria, perquè era un sant conservador, com si diguessim un sant del partit *de la dreta*. Tant, que la dreta del Senyor que ocupan els justos (els que amidan y tallan just?), ja la ocupà Sant Dimas en el Calvari avans de gosarla eternament en el cel *ad maiorem Dei gloriam*.

SEBASTIÀ JUNYENT

SALA PARÉS

Sempre m'ha agradat veure apareixe a la palestra pintors per generació espontània com ho es en Sebastià Juner y Vidal, perquè fóra desesperant veure com passen tots pels alambins de Llotja emmotllantse a las encatronadas lliçons del mestre sàbi, d'aquell mestre que's digna obrir sa boca d'oracle estantis pera inondar de llum els tenebrosos cervells de sos manyachs deixebles.

Ab las notas de llum y de color de sa última cullita mallorquina, en Juner ens mostra un bon avens sobre sas obras anteriors, si bé es susceptible de cenyirse y completarse molt més, sense moures de sa manera d'ésser. Ens dona visions de color tan finas y matisadas, al ensempe que vigorosas, en *Jardi del mar*, *Poble idillic*, *Catedral del mar*, y *Cala lluminosa*, que pera ells las voldrian altres pintors ab més nom y més pretensions.

També exposan aquesta setmana l'Opisso, que ocupa ja lloch preferent entre nostres dibuixants, y en Torné y Esquius, que presenta una colecció de testas de *cocolle*, entre las que n'hi ha alguna d'interessant. Tant l'Opisso com en Torné pecan alguna volta d'exotisme, no tan sols en els motius, sinó també en els medis d'expressió.

En Vallhonrat exposa un grupo de retrats que semblan colocats devant d'un objectiu, estant ab tot retratista y retratats dintre un just ambient y un cert caràcter.

En Domenge, pintor oloti, no pot sortir de sos paisatges pèsats y deixatats, que fan poch favor a la comarca d'hont són presos.

S. J.

TEATRES

MISTERI DE DOLOR.—PARAULA DE REY.

En el drama d'en Gual no hi ha pas un sol protagonista: n'hi ha tres, quasi bé quatre. La Mariagna, dòna d'uns trentacinch anys, ardenta, voluntariosa y sensible; la Mariagneta, apassionada y voluntariosa també, com digna filla de tal mare; en Silvestre, que no es pas un cobart—y ho demostra—però qu'en el fons es un feble sensual a qui las dònas dominan; tots tres honrats, lleals y franchs; y en fi, el Noy Labast, tipo corrent de maco del poble, puntillós y que li agrada que's parli d'ell; heusaquí els personatges capdals de *Misteri de dolor*. Entre ells—l'acció té lloch en un petit poble de la montanya catalana—s'hi desenrotlla de sobte un drama punyent, un drama provocat per l'excès de vida, per l'esclat bestial d'unas passions comprimidas en cors massa ardents. El drama es el següent: En Silvestre, jove d'uns vinticinch anys, s'ha casat ab Mariagna, viuda ja y ab una filla. La felicitat fóra completa si l'excès d'estimació de Mariagna per son jove marit no arribés a cansar a aquest, que al cap y a la fi sols sent per ella un feble carinyo. A qui estima de debò, encara que no se'n dóna compte, es a la filla d'ella, a la Mariagneta, qui, segons diuhen, no fa mala cara al Noy Labast: tant, que quan la Mariagna li parla de casarlos, no sab què dir a pesar de qu'ell no ho voldria. Aquest desitj de la mare de casar la filla—desitj qu'en el fons no reconeix altre fi que'l de restar sola a casa ab son marit pera que aquest sigui ben seu—es lo que provoca la tragedia. La noya s'hi oposa rodonament sense mostrars plausibles—la veritat es qu'ella també, sense donarsen compte clarament, està enamorada del seu padastre,—y d'això'n resulta una escena violenta entre'l pretengut promès y els seus pares, a la que seguirà quan la ocasió's presenti—y's presenta aviat—l'esclat de la mutua passió que senten l'un per l'altre en Silvestre y la Mariagneta. Mentres la mare es fóra y la Mariagneta envena la mà ferida d'en Silvestre, aquest, no podentse aguantar, li fa un petó revelador. La escena es grandiosa: una filla y un marit qu'estiman de cor a una dòna que també's estima, que tenen consciencia dels seus devers y no estan pas deslliurats de las preocupacions vulgars de la vida, lluytant sense resultat pera dominar els seus instints avassalladors, es un quadre de la vida grandiosament humà. Y la mare'ls sorprèn sense qu'ells se'n adonguin, y torna en era ab el cor partit, y entra més tart cantant pera que no coneuguin qu'ha vist res y... l'endemà demati la troban morta. «Ha perdut peu en la fosca y s'ha estimbat», contan els qu'han trobat son cadavre. «Ens va veure, ens va veure!» diu horroritzat en Silvestre, qu'endevina l'acte d'abnegació, de

gelos y de desesper qu'ha comès suicidantse aquella dòna que l'estimava ab bogeria.

Aquest es el drama d'en Gual, que'ns corprèn per la veritat psicològica dels personatges y de las passions. No's tracta aquí d'un drama d'idees, ni de tesis: es un drama de cor, passional, intensament passional, y escrit ab la sinceritat del artista que sorprèn la vida. No's tracta d'un drama fet ab patró, ab finals d'efecte rebuscats, ab escenas d'entreteniment y de color, ab frases enginyosas o imatges brillants: es un drama senzill, concret, qu'esclata de prompte dominantho tot, ofegantho tot, com en un somni en el que la reflexió està condormida. El drama sol interessa al autor, y aixís tot lo que no té que veure ab el drama ho deixa en discreta penombra. Els mateixos personatges no'ns els detalla psicològicament: sols insisteix en presentarlos com a tipos eminentment passionals y està en lo cert, puig que pera emocionarnos també a nosaltres sols baix aquest punt de vista éns interessan. De petits incidents pera retardar l'acció y excitar la curiositat no n'hi ha; todas las escenas són el desenrotllo concis y natural del drama, y en fi, salvant potser la primera escena del tercer acte que'm sembla un xich deixatada, també'l llenguatge es sobri y concis; tots diuhen lo qu'han de dir, y ho diuhen en forma natural y grandiosa alhora.

En resum, en Gual ha fet un drama passional que per sa veritat psicològica, per la violencia y humanitat de las passions en lluyta, per la sobrietat de son desenrotllo y lo gràfic de son diàleg, y sobre tot per la sinceritat ab que ha sigut escrit, pot posarse com a model en son genre y citarse com una de las millors obras, si no la millor, qu'ha produhit la moderna dramática catalana.

La execució y presentació escènica també mereixen esment especial. L'obra semblà ensajada ab forsa carinyo, endevinantshi la mà experta d'en Gual, sobre tot en algunas escenas de conjunt com las finals dels actes primer y tercer, en que'ls personatges se movian y accionavan ab pasmosa naturalitat. Individualment, tots se lluhiren, presentant un conjunt que's pot calificar de perfecte. Citaré la senyora Puchol, la senyoreta Baró y el senyor Giménez, que feyan els papers més importants y que'ls digueren ab tota la sinceritat y violencia que reclaman.

La decoració dels senyors Moragas y Alarma, molt apropiada al quadre, es una nova prova de lo molt que valen els reputats pintors escenògrafs, y els demés detalls de presentació escènica, aixís com els trajos, també contribuïren al millor èxit del drama d'en Gual, que merescudament fou ovacionat pel públich.

Pera fi de festa varen donarnos la coneguda pessa d'en Guimerà *La Baldirona*, que

no ha pas envellit y que feu riure de bona gana al públich. Llástima qu'en els conjunts s'hi notés la falta d'ensaigs, originantse en determinats moments lo que vulgarment ne dihem *un bullit*.

Paraula de rey es la paraula d'amor etern que's donan un pastor y una pastora al separarse, per'anarsen aquell a fer fortuna a Fransa. Ella se'n va poch després a ciutat, ahont la trobèm quan s'aixeca'l teló transformada en planxada aixerida, quina feyna, además de planxar, consisteix en fer partir als homes que la galantejan. Durant tres actes se deixa estimar per tots sense compro-

metres, y acaba casantse ab el pastor d'ahir, qu'ha vingut de Fransa ab la bossa plena.

Altres personatges secundaris intervenen en l'acció, tots convencionalissims com aquells.

L'autor, en Ramón Bordas, sembla que sols s'ha proposat fer riure. El públich de Romea, públich bon jan, a qui'l riure li costa ben poch, no rigué gayre, ab lo qual queda demostrat que la comedia *Paraula de rey*, si dramàticament es vulgaríssima, com a màquina de fer riure tampoch té res de particular.

Els actors, ni *fa* ni *fu*: digueren el seus papers y prou.

EMILI TINTORER

LA UNIÓN CATALANISTA

A LAS ENTIDADES ADHERIDAS Y A LAS SOCIETATS Y CORPORACIONES

D'ESPERIT VERAMENT CATALA

(Acabament)

La propaganda es certament un poderós medi d'acció, si es constant y usa de totes las modalitats en que pot realisar-se. Mes la propaganda sense'ls altres elements de l'acció nacionalista, es d'efectes tranzitoris, no s'endinça fins al fons del esperits conquerintlos, y'ls resultats no corresponen pas al esforç qu'exigeix. La propaganda oral prepara'ls enteniments, desperta simpatia als cors y fins atru las voluntats, empró cal que tot seguit l'acció nacionalista, incansable, no pari fins á transformar al indiferent ó al desviat en consensut y actiu catalanista. Cal dir també que la disgregació dels elements del Catalanisme militant que suposa sempre criteris diferents en lo secundari, en lo procediment y fins á voltas en lo fonamental, fa que'ls efectes de la propaganda no sían fructuosos, perque la gentada's troba ben sovint esmaperduda al capir la contraposició d'ideas y de conceptes que se li donan com explicació de las aspiracions del Catalanisme.

La *Unió Catalanista*, que tan seguida propaganda realisa á tots los indrets de Catalunya, bé que se'n plany de que la reacció que determinan los parlaments patriòtics, la divulgació de principis y las conferencias rahonadas no puga esser sostinguda y aprofitada per la acció nacionalista; y's dol també de que la disparitat de pensar en lo accidental, puga fer creure al poble que hi ha altre Catalanisme que'l Catalanisme nacionalista, que l'acció social que apartantse de las baixes y barroerías de la política va de dret á fer renaixre y á fer revivre á la nostra nacionalitat.

La lluyta electoral es un medi d'acció que requereix molt enteniment pera discernir la oportunitat d'usarlo. Aixís com los medis suara analisats sols poden resultar incomplets y deficientes, la lluyta electoral pot produhir y produheix, casi sempre, resultats contraris á la finalitat social del Catalanisme. Los enteniments serens y imparcials, los esperits que aprenan en las lliçons de la realitat, bé que ho saben que la lluyta electoral ocasiona greus perjudicis á causas que, com lo Catalanisme, no sols reivindican lo dret á viure, sinó que además se proposan assolir la purificació social y política

d'un nucleu nacional. Tothom ho sab, y no cal esmentarho, que la lluyta purament política desvia'ls moviments socials, si avans los homes y las colectivitats no posseheixen ben diferenciada y conscient la llur personalitat. La *Unió Catalanista*, per experiencia propia y per lo que las realitats socials li han ensenyat, té'l convenciment absolut de que'ls efectes de la lluyta electoral no compensan á la Patria de las energías esmersadas; y no sols en lo referent á ventajats positivas en lo sentit nacionalista, que per endavant ja se sab han d'ésser nul·les, sinó fins en lo de guanyar voluntats y adeptes pera la causa de Catalunya, y en lo de mantindre ben senceras las aspiracions d'un poble á la vida autonómica completa.

A las nostras Assambleas, que son las Assambleas del Catalanisme militant, hi está estatutit que la lluyta electoral es un medi pera conseguir l'aplicació total y completa de las Bases de Manresa, acort que no es pas contradiu per las apreciacions d'aquesta Junta, donchs que l'Assamblea de Tarrassa va acordar «que la rectitut y la puresa de procediments que imposan los principis de la causa catalanista, aixís com l'estalvi d'esforsos que hagin de produhir resultats xorchs y l'evitar l'aplanador mal social de la indiferencia que segueix als desengany, exigeixen que á la lluyta electoral sols hi acudeixi'l Catalanisme en las ocasions en que'l esforç ha d'ésser fructuós y la lluyta digna y honrada». Per aixó enteném que si pera'ls partits polítics, que cercan sols un fi immediat utilitari, la lluyta electoral es una necessitat y l'únich medi d'acció legal que posseheixen per'assolir l'usdefruyt de la oligarquía, pera moviments socials com lo Catalanisme, si es cert qu'es irrenunciable perque han de poder disposar á tothora de tots los medis d'acció, ho es més encara que ab gran sabiesa han d'ésser discernidas las circumstancias d'ocasió política, de modalitat de las eleccions, de lloch y altrás que no poden ésser deixadas de banda, per los que tenen fits los esperits sols en las reivindicacions nacionalistas. Es la lluyta electoral un medi d'acció del que no se'n pot usar per sistema, y com

qu'en tots los sentits es d'aplicació molt complexa, cal que a sanchs fredas y pensant sols en Catalunya, se determini la oportunitat d'aprofitarlo; haventse de manifestar que a las ocasions en que s'hagi d'usar no's pot prescindir dels acorts de las Assembleas de la Unió, porque seguintlos, se dignifica la lluyta, no's desvirtúa la causa catalanista y s'assegura sian fructuosas pera la Patria las energías que s'hi esmersan.

Atenentse a n'aquestas consideracions y a las decisions de las Assembleas, unas y altrás inspiradas en lo criteri constant y encertat del Catalanisme nacionalista, la lluyta electoral no es pas rebutjada com á medi d'acció, mes s'impideix que'l procediment s'imposi á lo fonamental, s'evita que's perdin debadas energías morals y materials que mancan á l'acció nacionalista, se concreta la finalitat del Catalanisme que aixís pot ésser compresa fàcilment per lo poble, y, sobre tot, se destrueix lo principal obstacle pera congregat en una acció nacionalista única las voluntats de tots los veritables catalanistas, de tots los moguts per la impulsó á determinar la completa renaixensa de Catalunya.

* Com se veu, cada una de las accions esmentadas resulta incompleta, deficient y de ben pocs efectes catalanistas pera la colectivitat, tant porque actúan isoladas, com porque la disgregació dels elements actius del renaixement catalá resta esforços y determina imperfecció en l'actuar y fins desnaturalisació dels principis fonamentals que's poden trobar supeditats als procediments, al medi d'acció, á lo accidental.

La imparcialitat obliga á dir que al renaixement de la nostra nacionalitat s'hi ha actuat sempre desorganisant y disgregant. Desorganisant las diferentes modalitats del renaixement y isolantlas; y disgregant los esforços y las activitats fins á afeblir y á anorrear las energías necessaries pera que s'ia fructuosa la llur acció al nostre poble.

Mentres los indiferents y'ls desviats que han d'ésser reconquerits pera Catalunya, ab ple coneixement y malgrat la gran diversitat d'elements socials y de pensars individuals, son forts en lo resistir porque'ls uneix l'erro y la conveniencia de cada hi, l'acció que'ls ha de redimir, la causa catalanista, se troba disgregada, mancada d'unió, feble pera l'esforç d'ara, y, si persisteix la desorganisació, sense forasas pera la gran acció que haurá de realisar en l'esdevenir.

Per aixó aquesta Junta, tot fent remarcar las causas de las deficiencias del Catalanisme y'ls defectes dels medis d'acció que ha usat, proclama que sols l'acció nacionalista completa, sencera, es la que ha de realisar la renaixensa de Catalunya; aquesta acció nacionalista que suposa la organisació de todas las modalitats del renaixement catalá y la congregació, la unió, pera'l fi nacionalista de tots els elements d'acció, verament catalanistas. Heuslo aquí en lo nacionalisme'l llas que pot unir tots los esforços y todas las activitats. Que s'hi pensi en la gran forsa que representaría aqueixa gran unió en lo fonamental; aqueixa unió que perfeccionaría lo bo y enrobustiria lo que ja es fort; aqueixa unió en la que tots los elements que s'hi congreguessin hi viurían ab l'autonomia que gaudeixen las entitats adheridas á la Unió; aqueix acoblament de forasas per l'amor á Catalunya que afavoriria lo normal desenrotlló de todas las iniciatives y l'espandiment de todas las activitats; aqueixa unió pera l'acció nacionalista que mostraria la potencialitat de tots los elements actius del Catalanisme; aqueixa organisació, que sens absorbir á cap element, los hi proporcionaría la forsa colectiva que dona l'ésser mogut per un sol sentiment, l'amor á Catalunya.

Que s'hi fixi tothóm en la situació social de Catalunya y en lo desorganizadas y disgregadas que's troban

las activitats del nostre renaixement; que s'hi fixi tothóm en que la disgregació fa que massa sovint activitats nacionalistas no poden expandirse per la injusta indiferencia sinó per la censurable oposició dels elements que per dever haurían d'afavorirlas. Ningú pot oblidarse de que sols la organisació y la unió donan la fortaleza, y sobre tot de que la disgregació es mostra de impotencia y no de la vitalitat social que'ls pobles exigeixen pera creure en las accions que com lo Catalanisme pretenen reconstituhir una nacionalitat. Lo Catalanisme s'ha de mostrar redimit d'aqueixas petitesas morals que ajudant á l'acció del Estat han ocasionat la decadencia social de Catalunya; y cal que tots nos imbuim de que sols tindrem dret á exigir als catalans que renaixin, si'l Catalanisme's mostra com acció forta, sencera, ben nacionalista, y sense'ls grops que son proba de que no's havém pogut deslliurar dels defectes que als altres condemnen.

Séns anorrear l'individualisme tipich del nostre caràcter, deixantlo que's desenrotlli encara més, però dintre l'associació que's la vida de las colectivitats, lo Catalanisme's convertiria en acció nacionalista potent, porque integraria todas las modalitats del nostre renaixement, las enrobustiria y las duria á la brega enlayrada que personalisa'ls esperits. L'acció nacionalista per la seva unitat y forsa no trobaria cap oposició y exerciria positiva influhencia en todas las activitats del nostre poble, penetraria fins á lo més intim de la llar, remouria y catalanisia la vida social catalana, asseguraria la calitat catalanista de las generacions que's forman y pera las actuals seria forsa correctora que s'imposaria.

Trevall, producció, comers, arts, lletas, ciencia, tota la vida social catalana's contindria en lo nacionalisme, realisante aixís, progressivament, la diferenciación y personalisació catalana de la nostra nacionalitat. Se crearian arreu escolas catalanas, la propaganda oral y escrita no pararia, las institucions artísticas remourian seguidament al nostre poble'ls sentiments nacionals, hi hauria abundor d'accions d'amor al prohibisme mogudas per lo verb catalanista, se difundiria'l coneixement de la nostra historia y dels nostres drets naturals, se divulgaria l'esperit progressiu y civilisador del Catalanisme, s'intervindria per dret propi en tots los conflictes socials, se seria infadigable en moralisar á la societat catalana, l'acció catalanisadora s'imposaria als refractaris per utilitarisme, se propagaria'l coneixement positiu de la nostra nacionalitat, del seu valer social, industrial, comercial, artístich y intelectual, se mostraria la existencia d'una completa Catalunya renaixent organizada en las sevas activitats y impulsada per un ideal dignificador, y's faria capir á tothóm la realitat de la forsa de renaixensa que ha esclatat al si del poble catalá.

Cal no més observar la vida social de la nostra Catalunya pera planyes de que tanta abundor d'activitats y d'energias catalanas no estigan organisadas pera redimir del tot á la nostra Patria; cal no més adonarse de que l'ideal patriòtich mogui á tants y tants cors de compatriotas nostres, pera doldres de que no esbateguin agermanats en la gran tasca de deslliurar al nostre poble de la desnacionalisació que'l malmena, lo desnaturalisa y'l manté molt á rerasaga de las societats civilisadas. S'hi ha d'anar de dret á determinar aqueixa acció nacionalista que ha d'ésser com mostra viva de la Catalunya reascuda, acció provinienta del natural y armónich associarse de todas las activitats individuals y socials. de tots los pensars honrats, de tos los sentirs de las conciencias dretereras, de todas las aspiracions socials y políticas dels homes ben intencionats, de tots los catalans de bona voluntat, pensin com pensin, ab tal de que'l fonament de la llur modalitat personal y

dels llurs ideals socials y humans, sia en lo general la doctrina particularista, y en lo concret la renaixensa completa y l'autonomia integral de la nostra nacionalitat.

Fins ara, y cumplint lleys de reconstitució étnica, l'individualisme exagerat ha afavorit aqueix grandíssim esclat de manifestacions catalanistas; ja es arribat lo moment de la síntesis, la ocasió natural d'organisarlas, pera que compleixin ab la finalitat nacionalista que las ha fetas nàixer. A ajuntarlas donchs en lo nacionalisme, pensant sempre que'ls procediments, que lo secundari, no poden modificar lo fonamental, y no poden ésser més que medis circumstancials, que'l criteri nacionalista ha de determinar la oportunitat d'aprofitarlos.

Aqueixa acció nacionalista ha d'ésser exercida ab la generositat que imposa l'amor que havém de tenir per tots los nostres compatricis, ab la serenitat ab que actúan los qu'están segurs de que posseheixen la veritat, la rahó, y's senten forts, y sense ni rastre de la violència, de la ordinària y de la desviació moral que caracterisan á las lluytas utilitaristas, á las lluytas polítiques y may á las accions que, com lo Catalanisme, van de dret á fer renàixer un poble, pesantlo en las condicions de cultura y de civilisació que fruheixen los pobles que sense destorb han realitat la llur evolució de perfeccionament humá.

La Junta Permanent, que ha pres la determinació de no apartarse del criteri qu'en aquest Manifest queda exposat, encomana á las Entitats adheridas que'l segueixin y s'hi inspirin, perque es segur que fentho, sols beneficis ne reportará l'ideal que tots desitjém assolir.

A las altrás Associacions d'esperit catalá y als catalans moguts per l'aspiració catalanista, se'ls hi prega que deixant de banda judicis previs y apassionaments circumstancials, pensin y rumihin las consideracions que restan exposadas; si ho fan aixís, estém segurs que serán auxiliars dels propòsits d'aquesta Junta, que no son altres que normalisar, enrobustir y dignificar l'acció del Catalanisme, fent desapareixe la disgregació de foras, y determinant que per sempre més lo fonamental, lo que uneix, lo nacionalisme sia l'ideal dominant y director de tots los elements actius del Catalanisme militant.

Per la nostra bona intenció, demaném imparcialitat en lo judici; per Catalunya, preguém á tothom que s'uneixi en lo nacionalisme, en la veritable acció de renaixensa de la nostra Patria.

Barcelona 3 de Janer de 1904.—La Junta Permanent: *Domingo Martí y Juliá* (de Barcelona), President. —*Antoni de P. Capmany* (de Sabadell), Vispresident. —*Rafel Patxot y Jubert* (de Sant Feliu de Guíxols), Tresorer. —*Candi Robert y Roura* (de Canet de Mar), *Trinitat Monegal* (de Barcelona), y *Andreu Pons y Santacreu* (de Manresa), Vocals. —*Santiago Gubern* (de Barcelona), Secretari.

NOVAS

Definitivament el proxim diumenge s'inaugurarán las obras del monument al doctor Robert, havente ja repartit las invitacions per'aquest acte, tan grát als bons catalans.

Mossén Antoni M.ª Alcover, incansable en sa propaganda pera la formació d'un diccionari complet de la llengua catalana, ha donat aquests dias varias conferencias en diferents entitats catalanistas. La que donà'l dissapte a l'«Associació Popular» fou notable. Insisti en la necessitat d'aportar al dic-

cionari que's forma, no sols las veus novas a Catalunya, sinó las paraulas d'us a Mallorca, Rosselló y Valencia, a fi de que'l diccionari ofereixi base ampla y sòlida pera fer la gramàtica catalana. Recomanà la cooperació de tothom en aquesta obra, que per sa gran importancia no pot de cap manera ésser portada a cap per un home sol, y per lo tant excità a tots els concurrents á col·laborar en el diccionari per dever de patriotisme; ja aportanthi las paraulas vivas que recullin en diferents encontradas, ja las que trobin en els arxius y en las obras del sigle d'or.

Mossén Alcover donà una darrera conferencia al Ateneu, tractant de la necessitat de depurar y reivindicar la sintaxis catalana contra la invasió de giros exòtics. Proposà la celebració d'un Congrés de sintaxis catalana, que podria celebrarse dintre vuyt o deu mesos, en el qual s'acordaria quins giros deuen acceptarse com a propis y convenients, y quins rebutjarse com a corruptors del esperit del idioma.

El dissapte passat la «Schola Orpheònica» donà un concert al carrer de Mendizábal, 17, principal. Els orfeonistas cantaren composicions de Marcet, Gevaert, Mendelssohn, Morera, Nicolau, J. Serra, Borràs de Palau, Vives y César Franck. Foren molt aplaudits el mestre n'Arthur Marcet, director de la «Schola Orpheònica», el subdirector en Joseph Donato, la professora de cant na Dolors Pi, y els solistas na Aurora Scachs, y senyors Viñas y Fernández.

El públich demanà la repetició de *Els tres tambors*, de Morera; *Lo Filador d'or*, de Borràs; *La Mare de Deu*, de Nicolau, y altrás.

Nostre amich el conegut llibreter senyor Parera, que cada cap d'any solia obsequiar a sos clients ab una bonica agenda de butxaca, ho ha fet enguany d'una manera esplèndida y, sobre tot, molt pràctica, repartintloshi, en combinació ab la *Caja de Previsión y Socorro*, una pòlissa que'ls assegura contra accidents, sian de invalidesa permanent y absoluta, sian de incapacitat temporal. El senyor Parera ve a dar la rahó als que sostenen que'ls *yankees* tenen molt de catalá, o els catalans molt de *yankee*. Verament es aquest un medi ben pràctic de fer la reclam. L'esperit d'estalvi, que no deu confondre's ab l'egoisme, creu el senyor Parera qu'es característich dels catalans, y's proposa fomentarlo no ab ofertes desmesuradas, sinó ab una ben entesa regulació que, aplicada per tothom a tot ordre d'activitats, faria que reportessin profit fins els actes més insignificants de la vida. No'ns cal sinó desitjar que al senyor Parera li surti bé sa pensada (que segons ell tan poch té de *castellana*), y que vegi premiadas las sevas iniciatives d'editor.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233